

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Aktualitātes alkohola profilakses jomā, tai skaitā alkohola lietošanas izplatības un seku rādītāji

Aija Pelne

Slimību profilakses un kontroles centrs

Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēde, 2023. gada 17. maijā

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Saturs

- ☐ Alkohola patēriņa rādītāji
- ☐ Riskantas alkohola lietošanas modelis
- ☐ Alkohola lietošanas radītais kaitējums veselībai
- ☐ SPKC materiālu apkopojums par alkohola lietošanas profilakses jautājumiem sabiedrībai un profesionāļiem

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Home / News / No level of alcohol consumption is safe for our health

Credits +

No level of alcohol consumption is safe for our health

Français Русский Deutsch

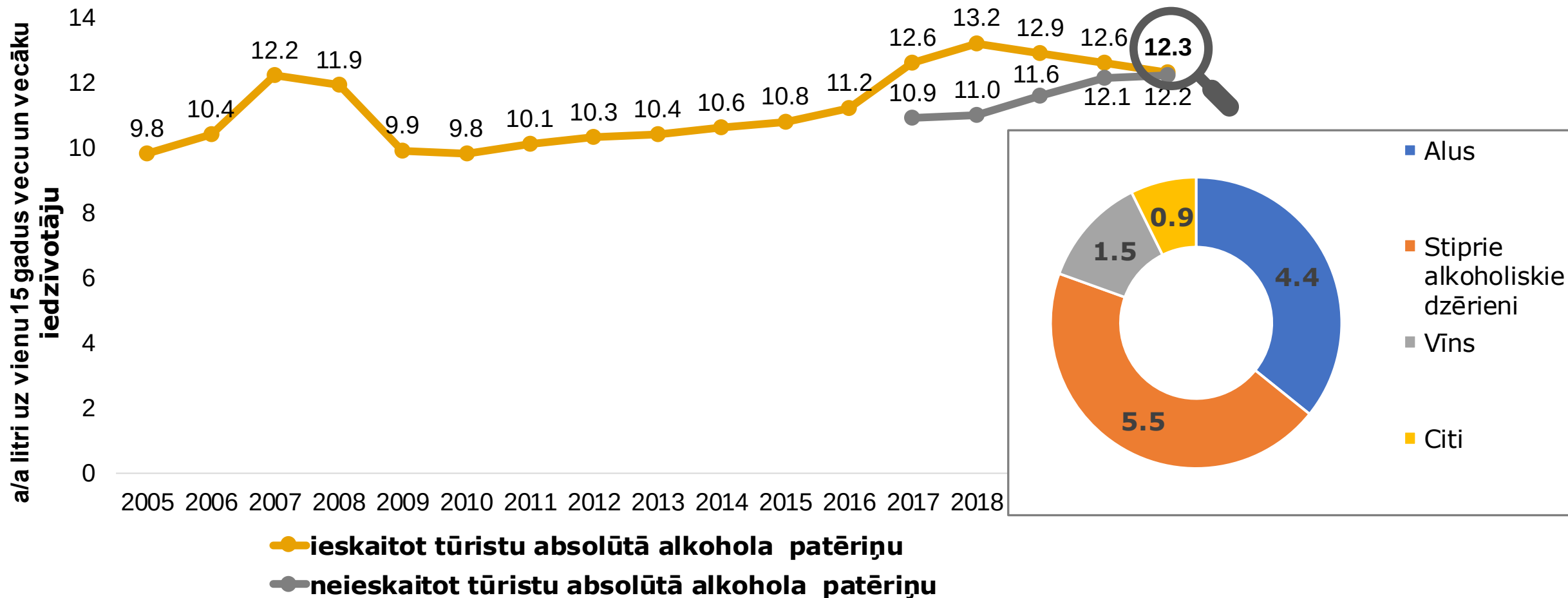
Alkohols ir 1. grupas kancerogēna viela, kas paaugstina vismaz septiņu dažādu onkoloģisku slimību – krūts, mutes dobuma, rīkles, barības vada, aknu, balsenes un kolorektālā vēža – attīstības risku.

Nav tādas alkohola devas, kas būtu droša un nenodarītu kaitējumu veselībai!

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš* litros uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2005.-2021. gadā

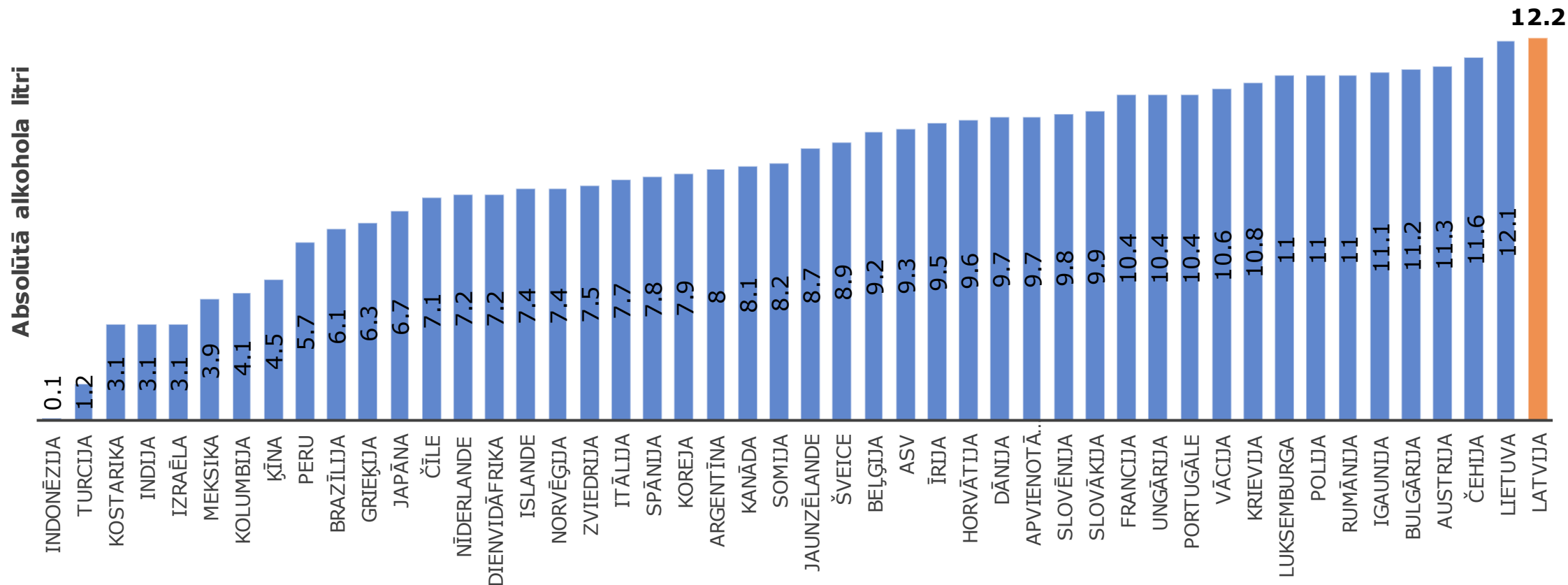
* Balstoties uz oficiālajiem VID datiem par patēriņam nodoto alkoholisko dzērienu apriti Latvijā, bez neregistrētā alkohola patēriņa

Avots: Slimību profilakses un kontroles centrs, 2022

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Reģistrētā absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju dažādās pasaules valstīs, 2021. gadā*

*2021. gada dati vai jaunākie pieejamie

Avoti:

- 1) OECD datu portāls <https://data.oecd.org/healthrisk/alcohol-consumption.htm>
- 2) SPKC dati (neieskaitot tūristu a/a patēriņu) <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/17567/download?attachment>
- 3) Lietuvas oficiālās statistikas portāls <https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=10070753>
- 4) Igaunijas Ekonomiskās Pētniecības Institūta gadagrāmata 2022 <https://www.tai.ee/et/valjaanded/alkoholi-turg-tarimine-ja-kahjud-eestis-aastaraamat-2022-alcohol-market-consumption-and>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

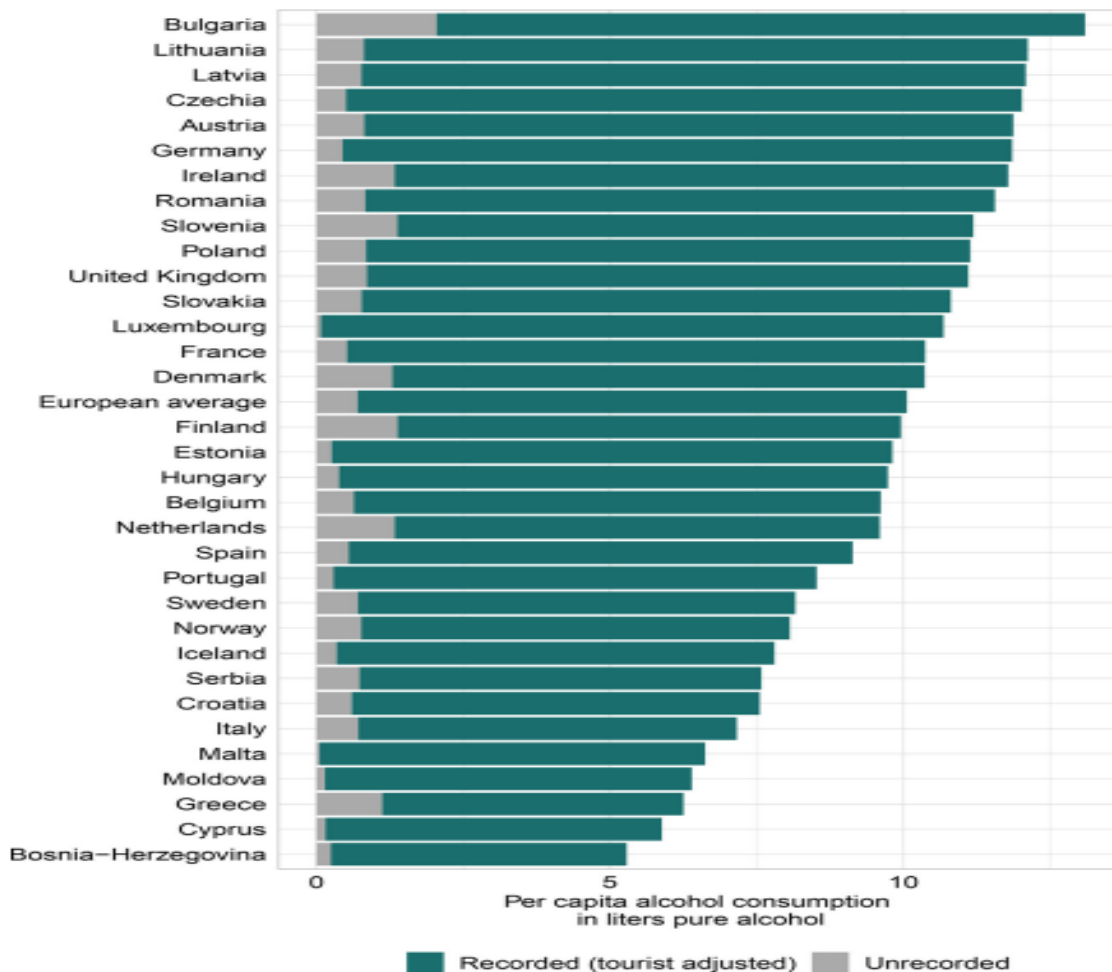
*Nereģistrētais
absolūtais alkohols
(netiek reģistrēts
nodokļu sistēmā):
mājās ražotais legālais,
alkohols savam
patēriņam, pārrobežu
tirdzniecība,
nelegālais
alkohols(kontrabanda),ko
merciāla mājražošana
alkohola surogāti utt.

Latvija kopā aptuveni 13
litri, neregistrētais
0, 81 litri jeb 6.3%

Eiropā vidēji kopā 10.1
litri, **neregistrētais 7%**

Kopējais(reģistrētais un neregistrētais*) alkohola patēriņš abolūtā alkohola litros uz vienu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju 2020.gadā 33 Eiropas valstīs

J. Manthey, F. Braddick, H. López-Pelayo et al.

International Journal of Drug Policy 116 (2023) 104028

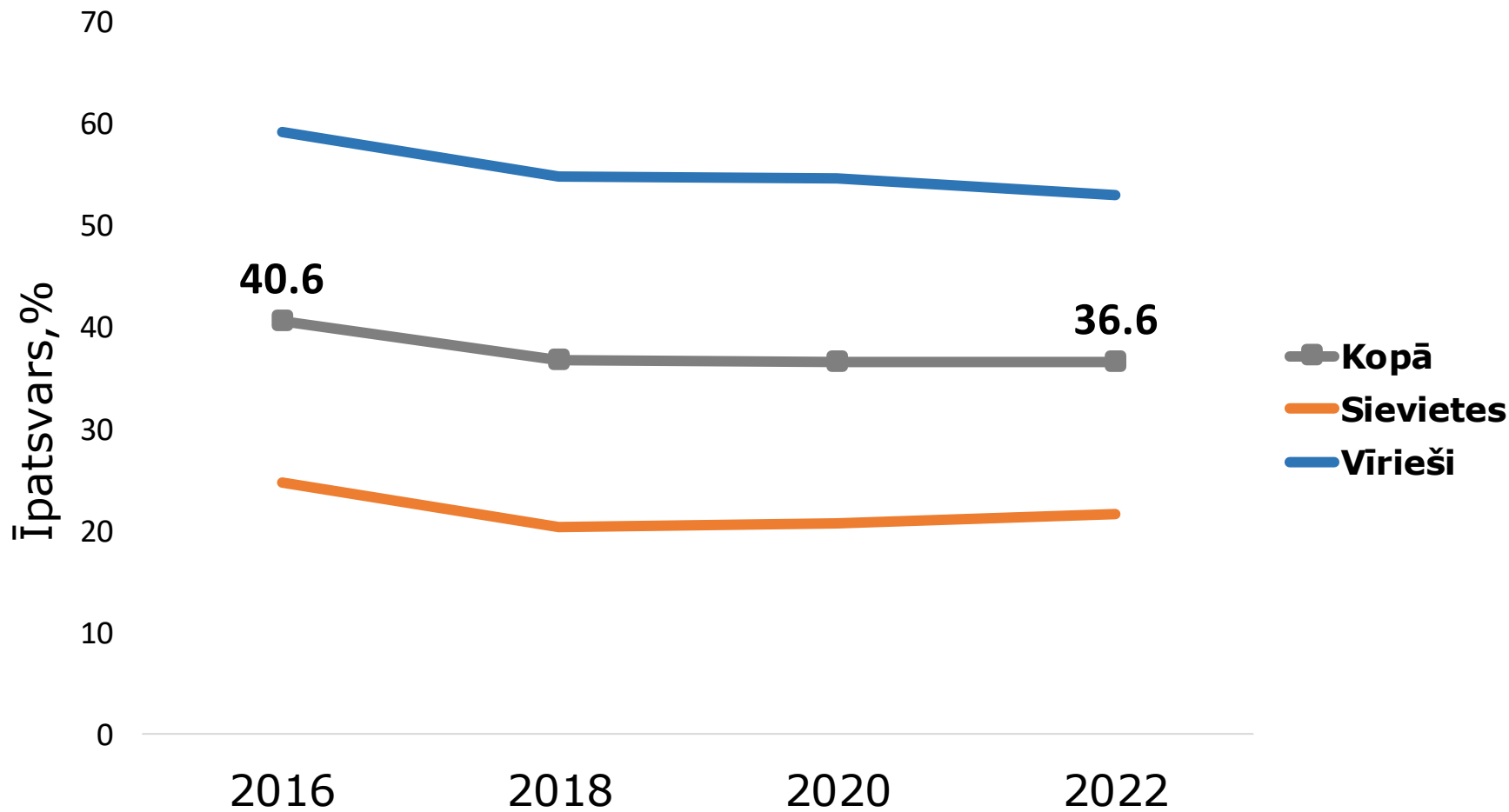
Fig. 4. Total per capita alcohol consumption for the adult population (15 years or older) in 33 European countries, separated by recorded and unrecorded alcoholic beverages.

Avots: Manthey, F. Braddick, H. Lopez-Pelayi et. Al, International
Journal of Drug Policy(2023)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Pēdējā gada laikā vismaz sešu alkohola devu* vienā iedzeršanas epizodē lietojušo 15-74 gadus veco personu īpatsvars, pa dzimumiem

Dati par 2022.gadu ir provizoriski, nav publicēti

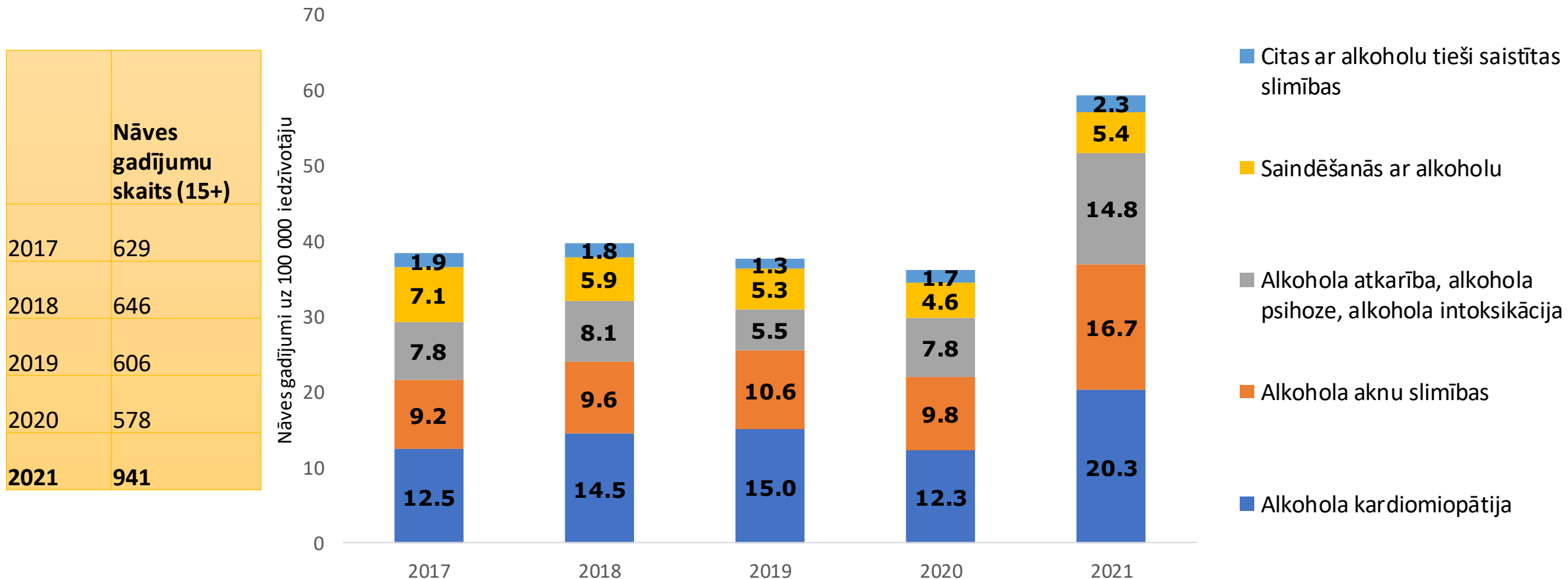
*Viena alkohola deva 10g absolūtā alkohola

Avots: Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu
pētījumi

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū uz 100 000 iedzīvotāju, 2017. – 2021. gadā

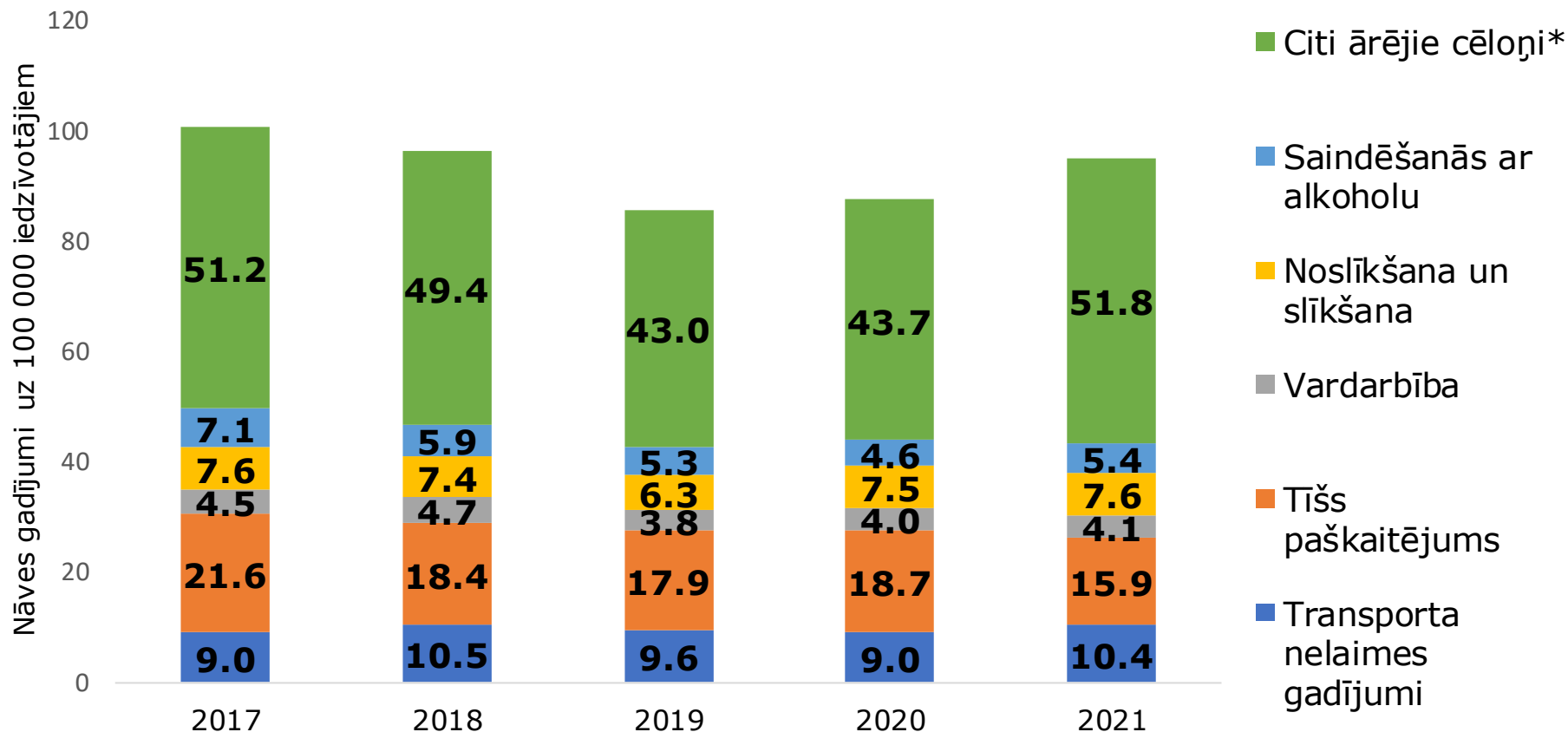

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, dati aktualizēti 30.03.2023.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Mirstība ar alkohola lietošanu dalēji saistītu ārējo nāves cēloņu (SSK-10 diagnožu grupa V01-Y89) dēļ vismaz 15 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju vidū, 2017. – 2021. gadā uz 100 000 iedzīvotāju

*• W00-W64 – kritieni, nedzīvu mehānisku spēku iedarbe, dzīvu būtņu mehāniska iedarbe;

• W75-W99 – citas situācijas ar elpošanas apdraudējumu, elektriskās strāvas, radiācijas, ekstremālas apkārtējā gaisa temperatūras un spiediena iedarbības;

• X00-X59 – dūmu, uguns un liesmu iedarbe (X00-X09), saskare ar karstumu un karstām vielām (X10-X19), saskare ar indīgiem dzīvniekiem un augiem (X20-X29), dabas spēku iedarbe (X30-X39), nejauša saindēšanās un indīgu vielu iedarbe (X40-X49) – izņemot X45 – nejauša saindēšanās ar alkoholu, pārpūlēšanās, ceļojumu grūtības un trūkums (X50-X57), citu un neprecizētu faktoru nejauša iedarbe (X58-X59);

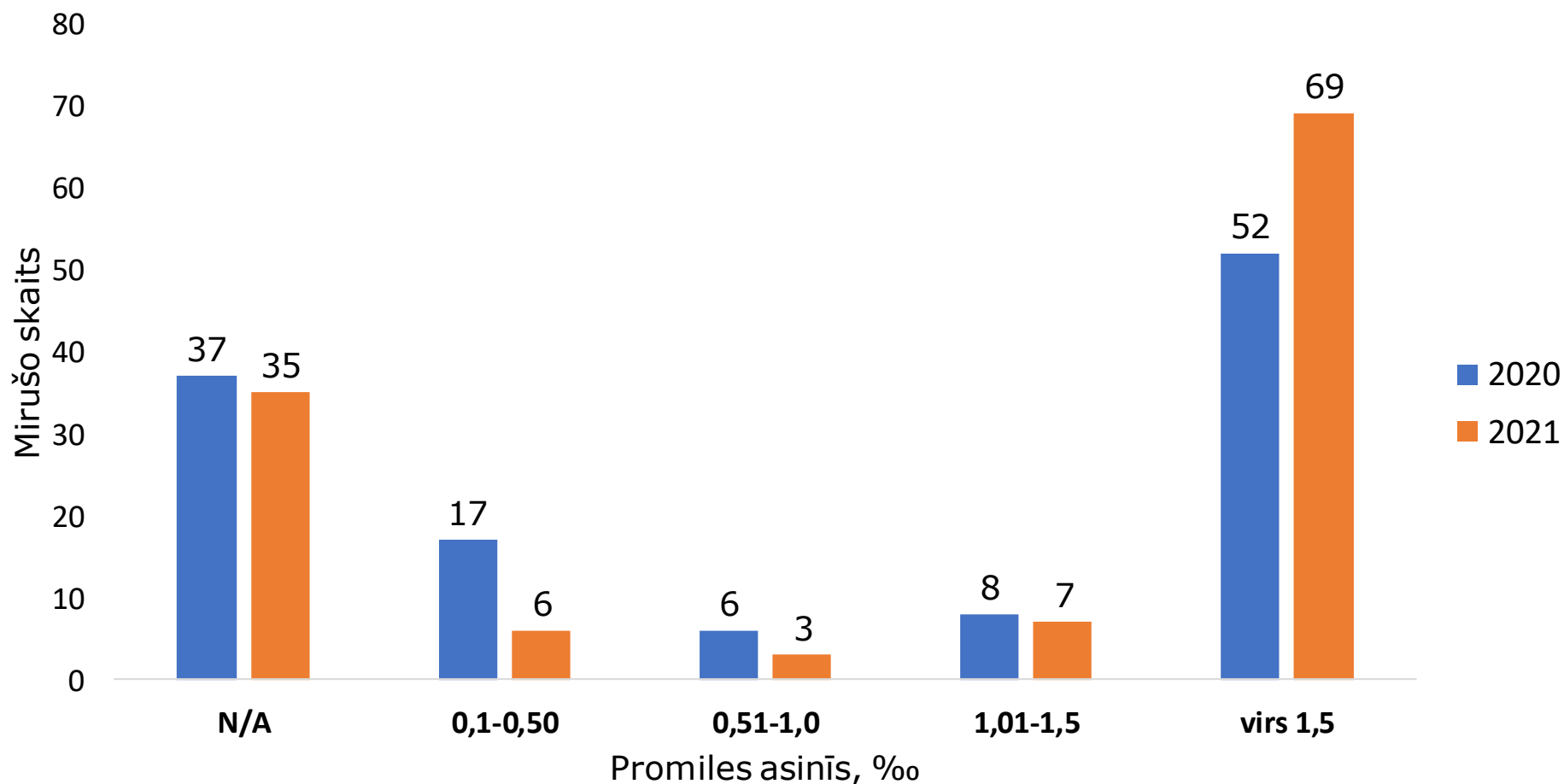
• Y10-Y89 – negadījums ar neprecizētu nodomu (Y10-Y34, izņemot Y15 un Y21), likuma sankcionēta darbība un karadarbība (Y35-Y36), ārstnieciskās aprūpes komplikācijas (Y40-Y84), slimību un nāves cēloņu sekas (Y98-Y89), papildfaktori, kas attiecas uz citur klasificētiem slimības un nāves cēloņiem (Y90-Y98).

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze; dati aktualizēti 30.03.2023.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

2020 un 2021. gadā noslīkušu un slīkušu (W65-W74, Y21 pēc SSK-10) 15 gadus vecu un vecāku personu alkohola koncentrācija asinīs (‰)

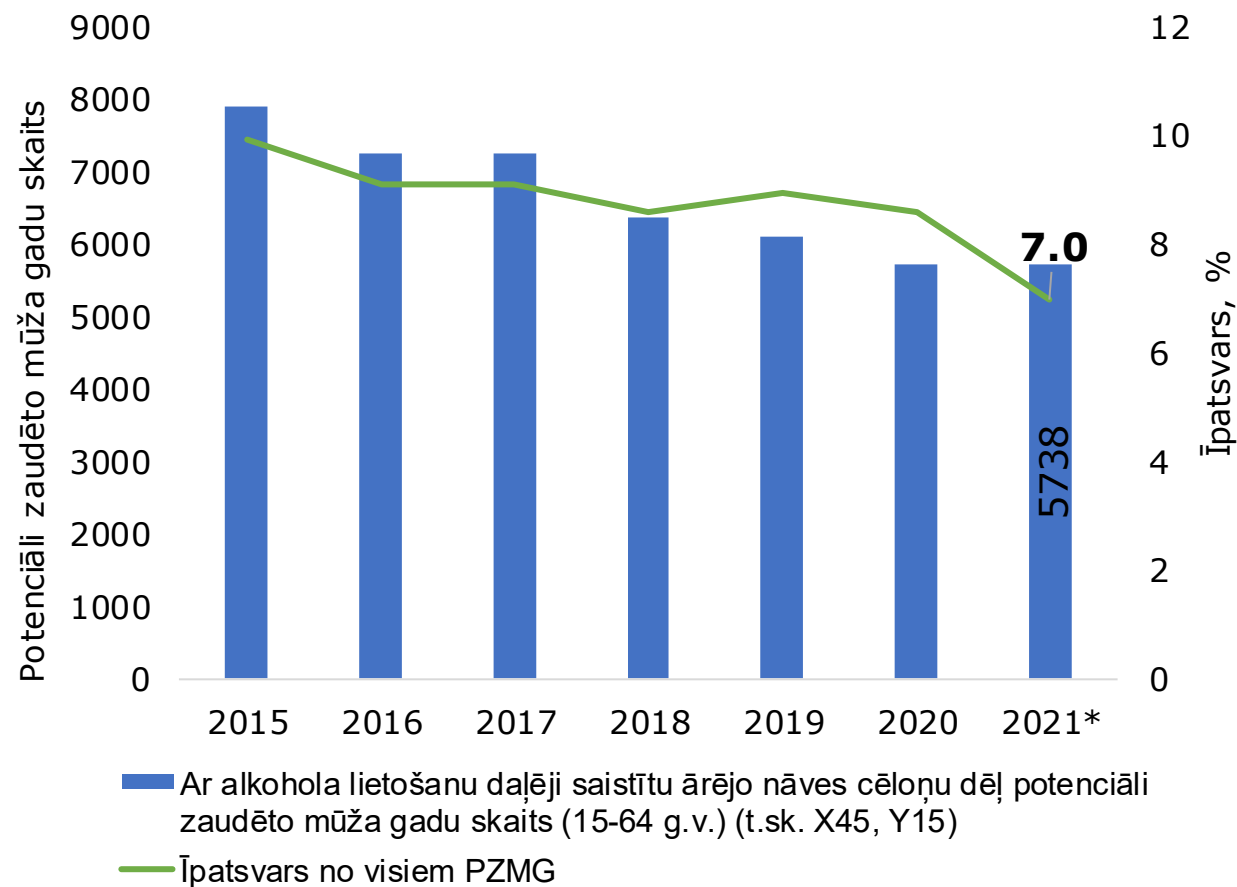
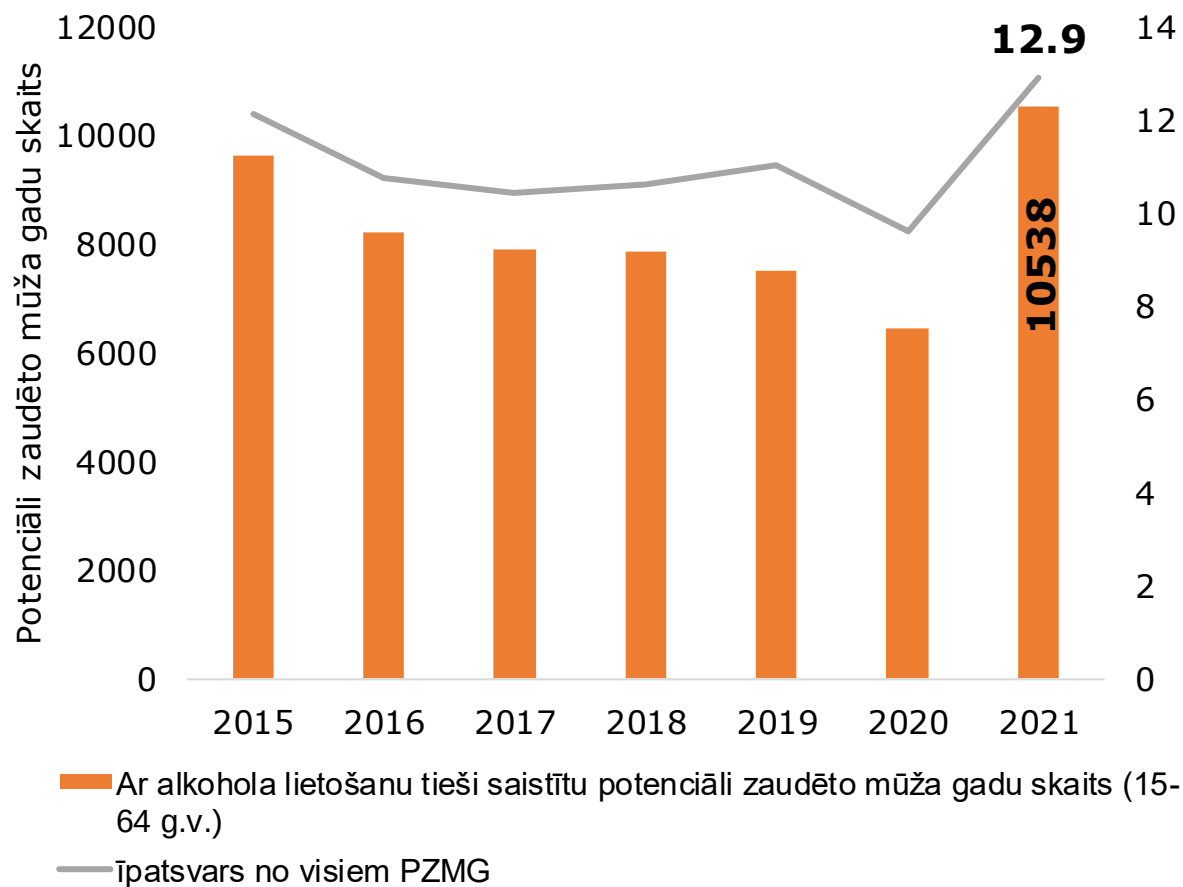

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ar alkohola lietošanu tieši saistītu nāves cēloņu un daļēji saistītu ārējo nāves cēloņu dēļ potenciāli zaudētie mūža gadi 15-64 gadu vecuma grupā 2015. – 2021. gadā

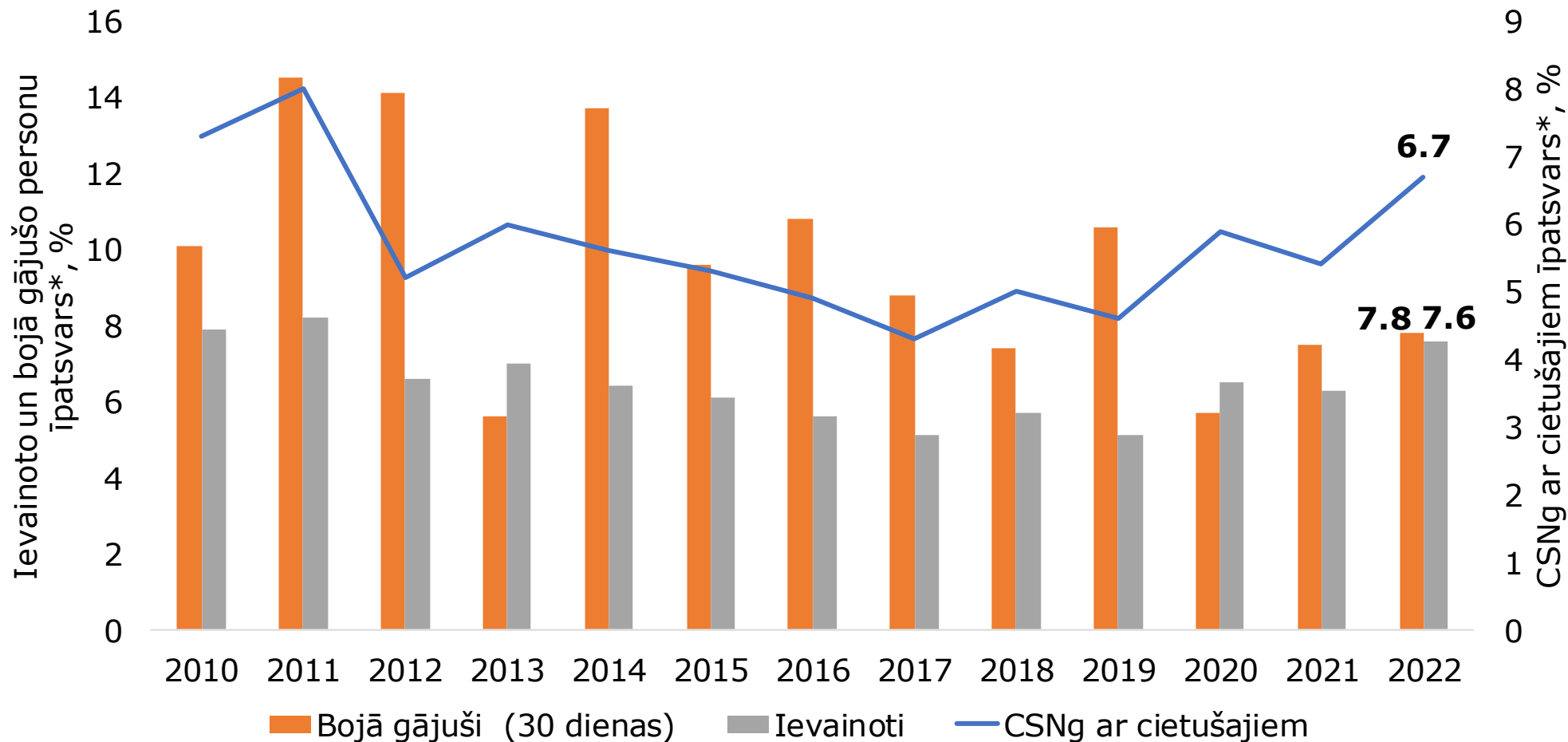

Avots: Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Reģistrētie ceļu satiksmes negadījumi ar cietušajiem, kur vismaz viens transportlīdzekļa vadītājs bijis alkohola reibumā (bez velosipēdistiem un mopēdistiem)(%)

*vadītāju alkohola reibumā izraisīto CSNg un
tajos cietušo skaita attiecība pret kopējo CSNg
un tajos cietušo skaitu.

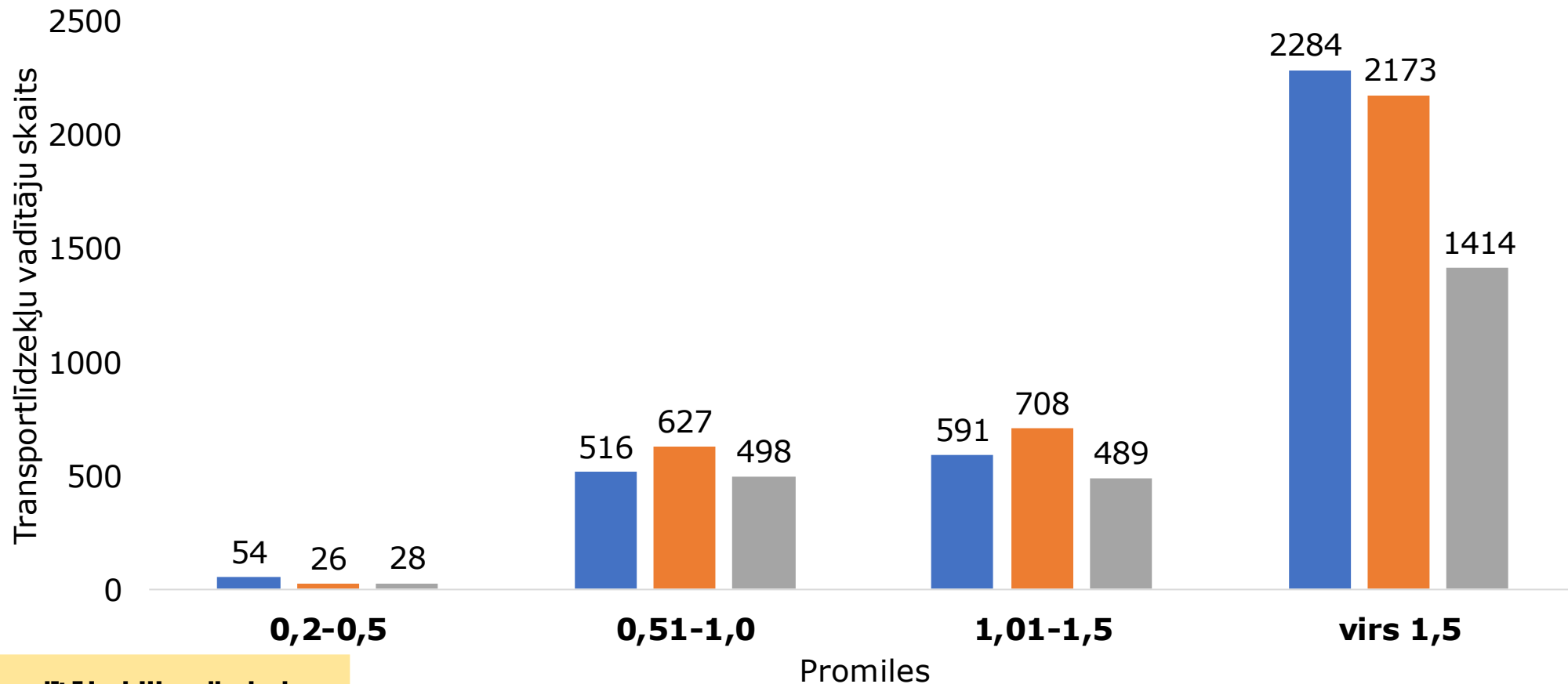
Avots: CSDD statistikas dati

<https://www.csdd.lv/celu-satiksmes-negadijumi/celu-satiksmes-negadijumu-skaita>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Transportlīdzekļu vadītāji alkohola reibumā 2020.-2022.gadā (absolūtos skaitļos)

Negadījumu skaits, kur vadītājs bijis alkohola reibumā

	2019	2020	2021	2022
Automašīnas	663	733	808	949
Skrejriteņi		23	71	100

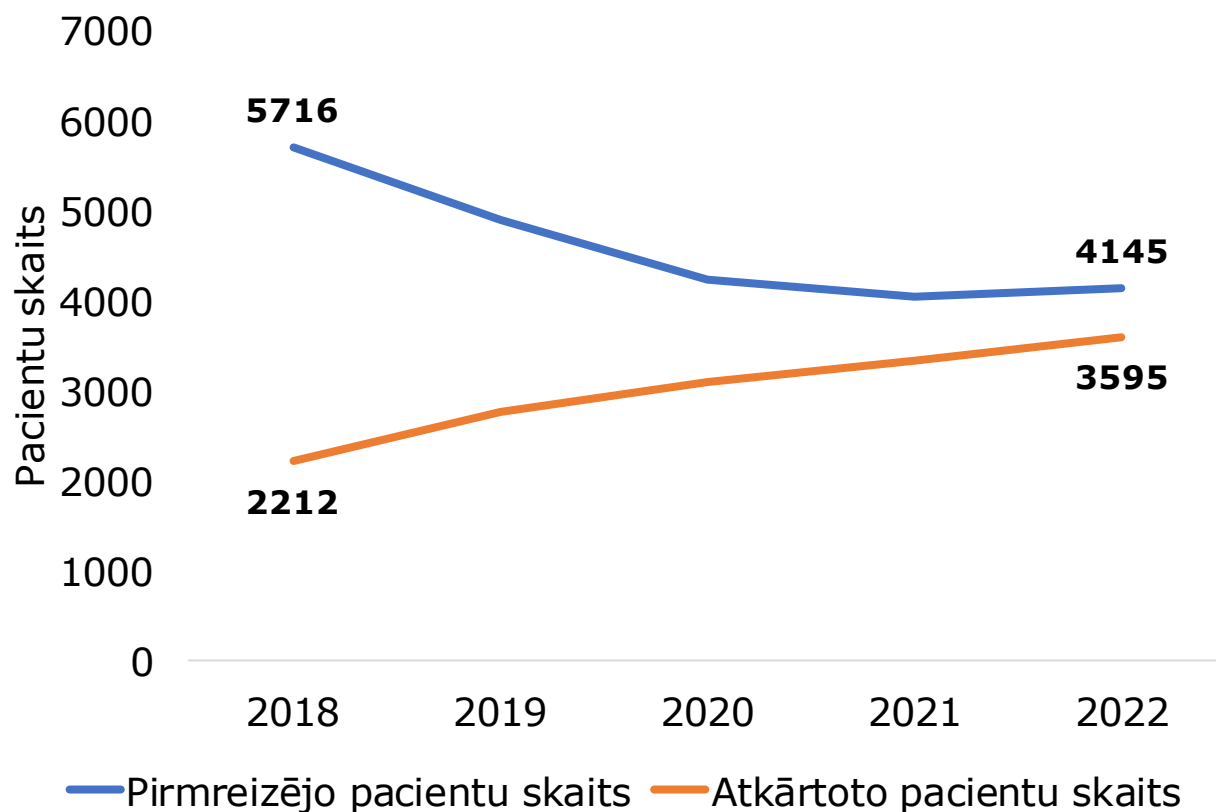
Avots: Valsts policijas 2022. gada publiskais pārskats

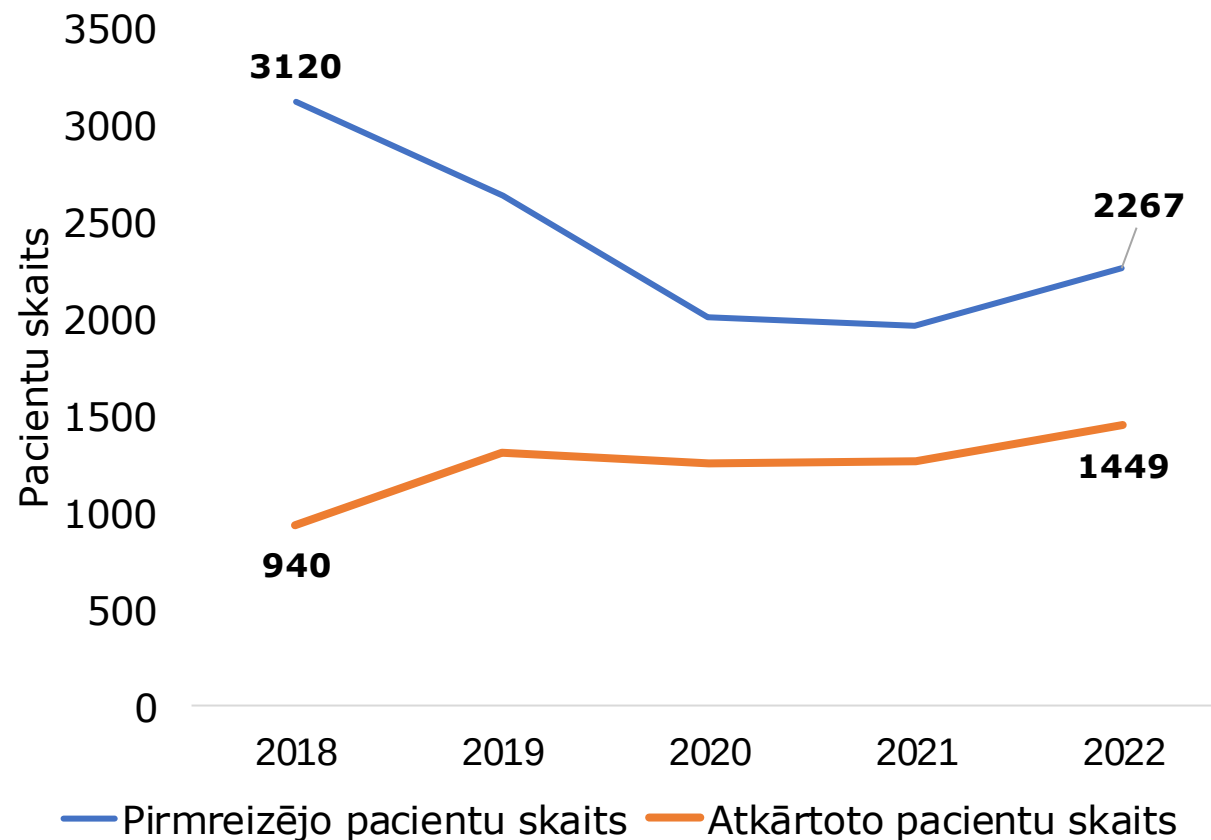
Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ambulatori un stacionāri ārstēto pacientu skaits ar F10 diagnozi 2018. – 2022. gadā (absolūtos skaitļos)

Ambulatori ārstēto pacientu skaits ar F10 diagnozi

Stacionāri ārstēto pacientu skaits ar F10 diagnozi

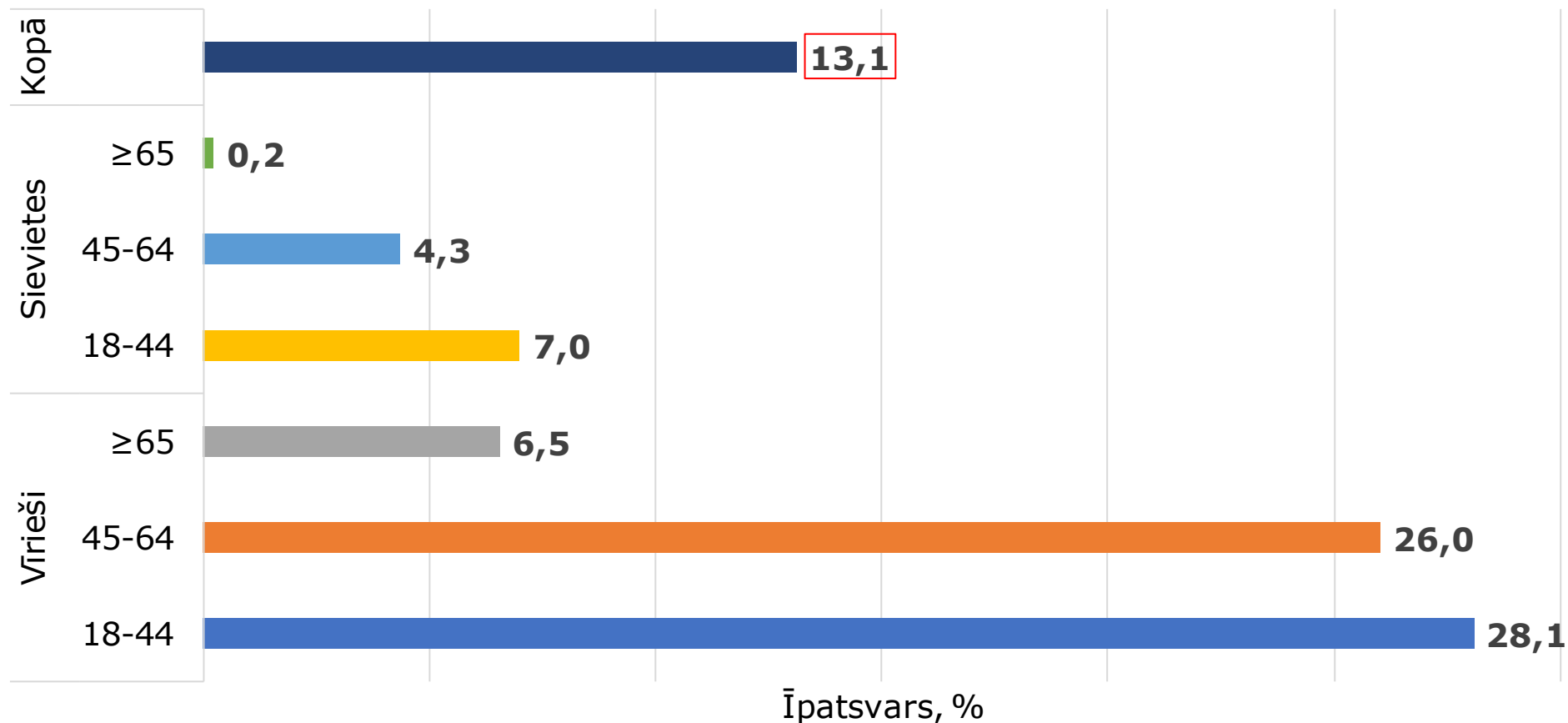

Avots: Nacionālā veselības dienesta dati

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Alkohola lietošanas traucējumu izplatība pēdējā gada laikā *

Augstāka prevalence - vīriešiem, gados jaunākām personām, Rīgā dzīvojošajiem, personām ar sākumskolas vai pamatskolas izglītību un personām ar augstāku ienākumu līmeni

PĒTĪJUMS PAR PSIHISKO TRAUCĒJUMU UN PAŠNĀVNIECISKAS
UZVEDĪBAS IZPLATĪBU LATVIJĀ

* Pēc M.I.N.I diagnostiskās intervijas

Slimību profilakses un
kontroles centrs

SPKC materiālu apkopojums par alkohola lietošanas profilakses jautājumiem sabiedrībai un profesionāļiem

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Metodiskie materiāli

profili >

Datu bāzes >

Veselības sistēmas darbības snieguma novērtējums >

Klasifikācijas un klasifikatori >

Klīniskie algoritmi un pacientu klīniskie ceļi >

Metodiskie materiāli >

Klīniskās vadlīnijas >

Veselību veicinošo skolu tīkls >

Veselīgo pašvaldību tīkls Latvijā >

Dokumentācija >

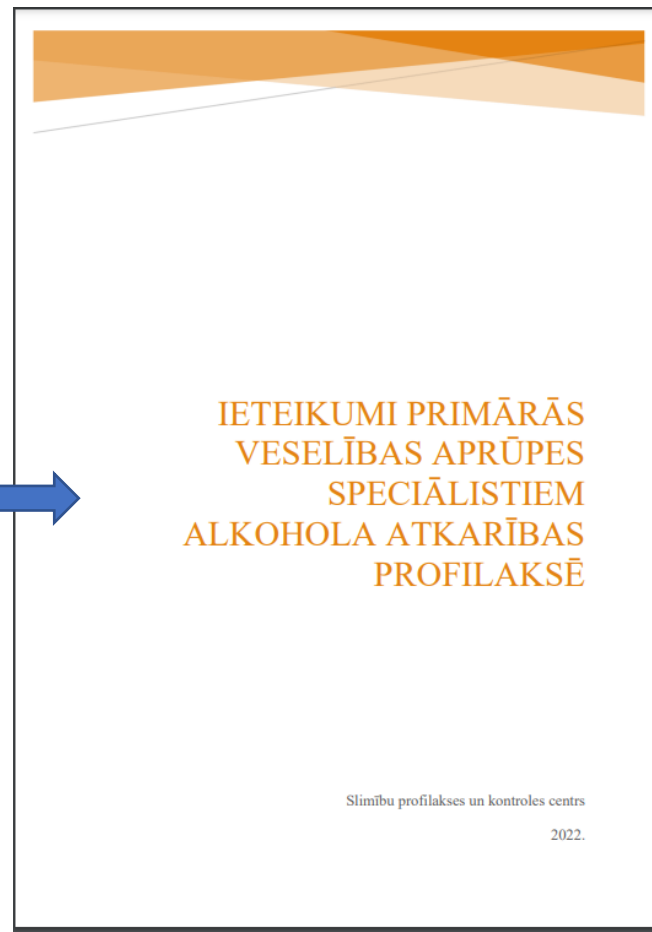
Par mums ▾ Aktualitātes ▾ Iedzīvotājiem ▾ **Profesionāļiem ▾** Kontakti ▾

Meklēt Iestatījumi

Metodiskie materiāli

Šajā sadaļā pieejami metodiskie materiāli veselības aprūpes profesionāļiem par dažādiem veselības jautājumiem

Lasīt vairāk

Avots: Slimību profilakses un kontroles centra mājaslapa

<https://www.spkc.gov.lv/lv/media/18573/download?attachment>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ieteikumi primārās veselības aprūpes speciālistiem alkohola atkarības profilaksē

- ❑ Mērķis: sniegt atbalstu primārās veselības aprūpes speciālistiem profilakses darbā ar pacientiem, kuriem ir alkohola lietošanas problēmas.
- ❑ Saturs:
- ❑ Pacientu skrīninga rīki
 - vispārējai sabiedrībai - **AUDIT** tests (*eng. Alcohol Use Disorders Identification Test*) jeb alkohola lietošanas paradumu izvērtēšanas tests, un **AUDIT – S** tests (AUDIT testa saīsināta versija)
 - skrīninga tests jauniešiem
 - **TWEAK** skrīninga tests grūtniecēm
- ❑ Padomi īsās iejaukšanās veikšanai, atbilstoši testa rezultātam

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Informatīvie materiāli

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Par mums ▾ Aktualitātes ▾ **Iedzīvotājiem ▾** Profesionāļiem ▾ Kontakti ▾

Meklēt | Iestatījumi

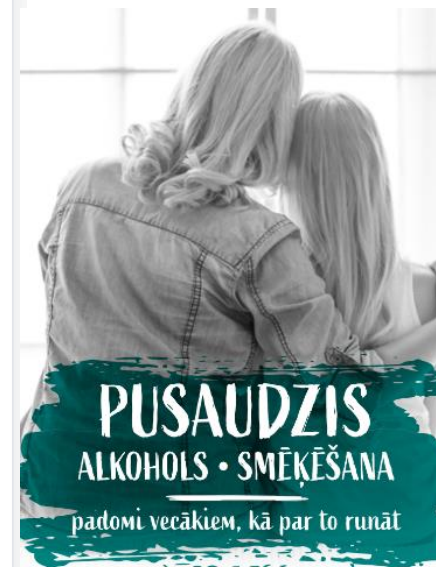
Covid-19	>	Informatīvi izdevumi	>
Vakcinācija pret Covid-19 Latvijā	>	Plakāti	>
Ieteikumi ceļotājiem	>	Izglītojošas filmas	>
Kampaņas	>	Infografikas	>
Pērtiķu bakas	>	Atpazīsti infarktu	>
Informatīvi materiāli	>	Atpazīsti insultu	>
Patvēruma meklētājiem no Ukrainas	>	Galda spēle	>
Vēža skrīnings	>		
Antibiotiku lietošana	>		
Cilvēka papilomas vīruss	>		
Grūtniecība	>		

Informatīvi izdevumi

Šajā sadaļā pieejami informatīvi izdevumi par tēmām: infekcijas slimību profilakse, onkoloģiskās saslimšanas, sirds veselība, mutes dobuma un zobu veselība, sirds veselība, psihiskā veselība, atkarību izraisošās vielas, uzturs, reproduktīvā veselība u.c.

Lasīt vairāk

Brošūras

Avots: Slimību profilakses un kontroles centra mājaslapa

<https://www.spkc.gov.lv/lv/informativi-izdevumi>

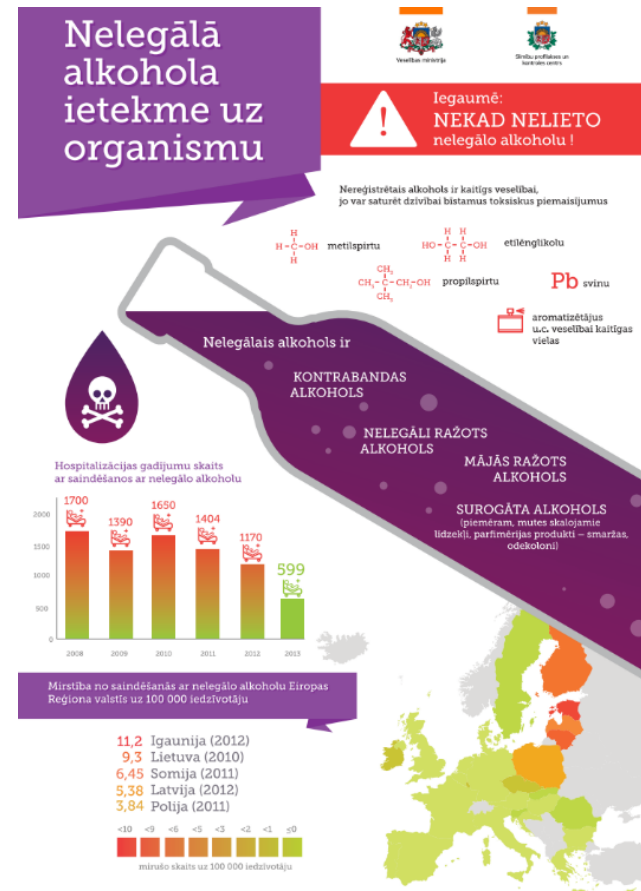
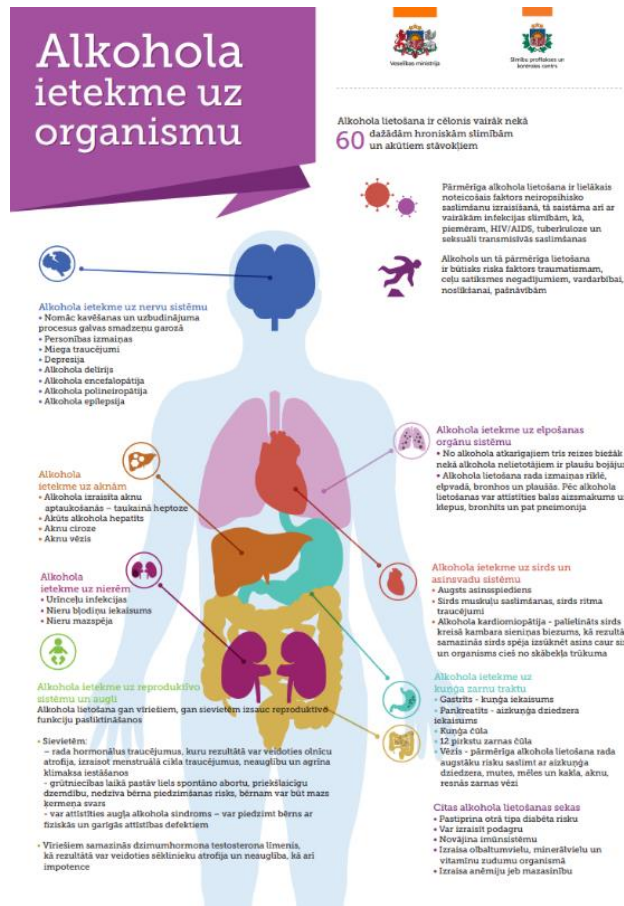
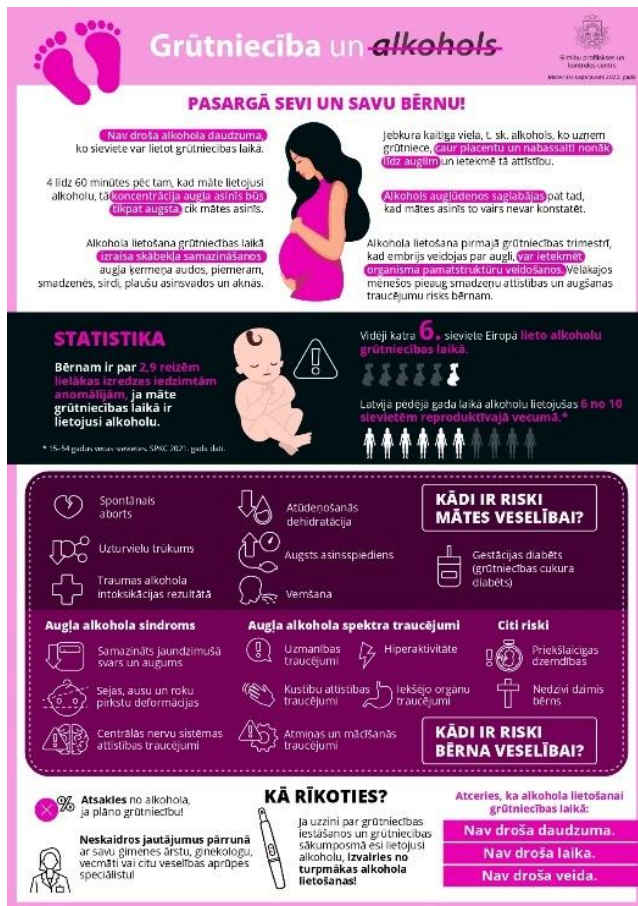
<https://www.spkc.gov.lv/lv/media/17327/download?attachment>

<https://www.spkc.gov.lv/lv/media/18630/download?attachment>

Infografikas

Slimību profilakses un kontroles centrs

Avots: Slimību profilakses un kontroles centra mājaslapa
<https://www.spkc.gov.lv/lv/media/17748/download?attachment>
https://www.spkc.gov.lv/sites/spkc/files/data_content/infografika_alkohola_ietekme1.pdf
https://www.spkc.gov.lv/sites/spkc/files/data_content/infografika_nelegalais_alkohols1.pdf

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Meklēt

Video materiāls

LAI VECĀKIEM BŪTU SKAIDRS - PUSAUDZIS UN ALKOHOLS

Slimību profilakses ...
10,4 tūkst. abonenti

Abonēt

34

Kopīgošana

Animācijas video "Lai vecākiem būtu skaidrs – pusaudzis un alkohols"

<https://www.youtube.com/watch?v=b8VBBKl4iYI>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Izstrādātas un izvietotas Baddog pastkartes sabiedriskās vietās Rīgā

Grūtniecības laikā alkoholu lietot **NEDRĪKST!**

Alkohola lietošana grūtniecības
laikā nodara kaitējumu mazuļa veselībai.

Alkohola lietošanai grūtniecības laikā:

- nav droša daudzuma;
- nav droša laika;
- nav droša veida.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

#01-2022 BADDOG POSTCARDS NOT FOR SALE. ☎ +371 29 568123

 / baddoglv

 / baddogpostcards

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Foto fiksācijas no pastkaršu izvietojanas vietām:

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Tematisko dienu materiālu izstrāde un izplatīšana NVVST* un NVPT**, kā arī publicēšana SPKC sociālajos tīklos

15. novembris
Pasaules diena
bez alkohola

KĀ ALKOHOLS IEDARBOJAS UZ ORGANISMU?

Alkohola lietošana ir cēlonis vairāk nekā 60 dažādām hroniskām
slimībām, kā arī dažādām neiropsihiskām slimībām.

Nervu sistēma

Alkohola lietošana nomāc centrālās nervu sistēmas darbību. Regulāri lietojot alkoholu cilvēkam pasliktinās garastāvoklis, būtiski pieaug traucēsmes, depresijas un agresijas risks, kā arī atstās mācīšanās, atmiņas un miega traucējumus.

Aknas

Alkohola lietošana var izraisīt dažādu aknu problēmu un iekaisumu attīstīšanos, piemēram, alkohola traucētu aknu aptaukošanos, akūtu alkohola hepatītu, aknu cirozi u.c.

Nieres

Alkohols iemazina nieru darbību un samazina to spēju filtrēt asinis. Alkohola lietošanas ietekmē var attīstīties urīnceļu infekcijas, nieru bīdnieku iekaisums un nieru mazspēja.

Sieviešu reproduktīvā sistēma

Alkohola lietošanas rezultātā sievietēm var rasties hormonālie traucējumi, kuri var izraisīt menstruālo cikla traucējumus, neauglību un agrīna klimaksa iestāšanos. Alkohola lietošana grūtniecības laikā var izraisīt neapgrūzinātus bērna veselības traucējumus.

Elpošanas orgānu sistēma

Alkohola lietošana rada izmaiņas rīklē, elpvadā, bronhos un plaušās. Pēc alkohola lietošanas var attīstīties balsis aizsmakums un klepus, bronhīts un pat pneimonija.

Sirds un asinsvadu sistēma

Lietojot alkoholu, palielinās sirds muskuļa slimības, sirds ritma traucējumu, augsta asinsspiediena un infarkta risks. Turklāt alkohols paaugstina holesterīna līmeni, kas var izraisīt asinsvadu nosprostošumus.

Kuņģa-zarnu trakts

Alkohols ir spēcīgs kuņģa iekaisuma jeb gastrīta, atbuktāja čūlīdēra iekaisuma jeb pankreatīta, kuņģa čūlas un 12-pirkstu zarnas čūlas attīstītājs.

Vīriešu reproduktīvā sistēma

Alkohola lietošana vīriešiem samazina dzimumhormona testosterona līmeni, kā rezultātā var veidoties sēklinieku atrofija un neauglība, kā arī impotence.

KĀ ALKOHOLS IEDARBOJAS UZ ORGANISMU?

Onkoloģiskās slimības

Alkohols ir pirmās grupas kancerogēna viela (tāpat kā tabaka, adzešs u.c.) un paaugstina vismaz septiņu dažādu onkoloģisku slimību – krūts, mutes dobuma, rīkles, barības vada, aknu, balssenes un kolorektālā (resnās un taisnās zarnas) vēža – risku.

Imunitāte

Alkohola lietošana ietekmē pavājinās organisma imūnsistēmas darbību.

Ārējie nāves cēloņi

Alkohola lietošana ir būtisks riska faktors traumatismam, ceļu satiksmes negadījumiem, vardarbībai, kritieniem, noslīkšanai, pašnāvībām.

Riskanta seksuālā uzvedība

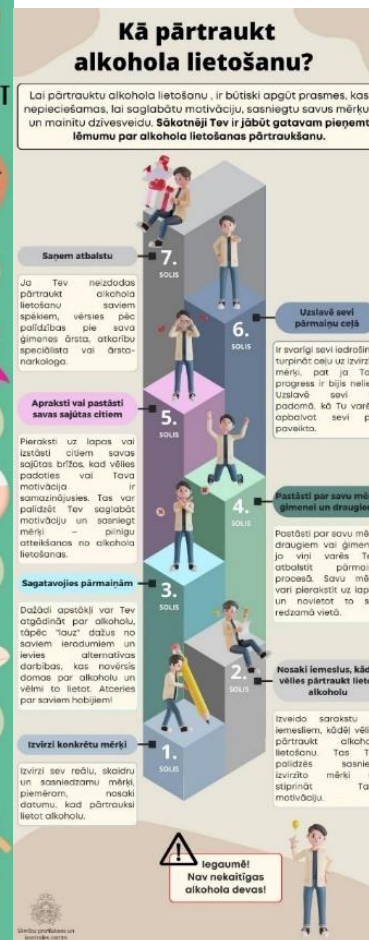
Lietojot alkoholu, cilvēks var būt pakļauts seksuāli riskantai uzvedībai (agrīni unātrai dzimumdzīvei, gadījuma dzimumsakariem, netesargāšanās no nevēlamas grūtniecības).

Infekcijas slimības

Alkohola lietošana ir saistāma ar vairākām infekcijas slimībām, piemēram, HIV/AIDS, tuberkulozi u.c.

Citas sekas

Alkohola lietošana pusaudžu vecumā ir saistāma ar likumpārkāpumiem (dāliļa kaitēšana, zādzības, nepareizas ar policiju), sekunju pasākšanās un mājību stundu kavējumiem.

*Nacionālais veselību veicinošo skolu tīkls**Nacionālo veselības pašvaldību tīkls

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Komunikāciju ziņu un vizuālo materiālu izstrāde un izplatīšana par alkohola lietošanas profilakses jautājumiem

- Aktīvais komunikāciju ziņu publicēšanas laiks no 09.02. – 11.04.2023.
- Komunikāciju ziņu plānā tika iekļauti 19 ieraksti, kuru mērķis bija aktualizēt alkohola radīto kaitējumu veselībai un sniegt sabiedrībai vēstījumu, ka nav tādas alkohola devas, kas būtu droša un nenodarītu kaitējumu veselībai.
- Sociālo tīklu ieraksti tika publicēti divas reizes nedēļā SPKC sociālo tīklu kontos (Facebook un Instagram) no februāra līdz aprīlim.

Slimību profilakses un kontroles centrs

Slimību profilakses un kontroles centrs

April 11 at 10:00 AM

🤔Vēlies pārtraukt alkohola lietošanu?

📖Ieskaties jaunajā informatīvajā materiālā "Lai būtu skaidrs! Svarīgākais, kas Tev jāzina par alkohola lietošanu.", kurā ietverta informācija par alkohola lietošanas negatīvo ietekmi uz veselību, pazīmēm, kā atpazīt atkarību no alkoholiskajiem dzērieniem, iemesliem, kādēļ pārtraukt alkohola lietošanu, un ieteikumiem, kā veiksmīgi pārtraukt alkohola lietošanu

✅Jo vairāk zināsim par alkohola negatīvo ietekmi uz veselību un sociālo dzīvi, jo labāk izpratisim, kādēļ ir svarīgi nelietot alkoholu pašiem un mudināt arī citus to nedarīt.

🚫Iegaumē - alkoholam nav drošas devas!

Informatīvais materiāls pieejams šeit: <https://www.spkc.gov.lv/lv/media/18630/download?attachment>

Slimību profilakses un kontroles centrs

March 13

🗣,Reizēm nākas dzirdēt dažādus viedokļus par alkoholu un tā radītajiem riskiem, kas mēdz būt maldinoši.

👉Ieskaties attēlos, kuros apkopota daļa no sabiedrībā pastāvošajiem mītiem par alkohola lietošanu, un uzzini patiesību.

Mīti un fakti par alkoholu un tā

Reizēm nākas dzirdēt dažādus

MĪTI	Fakti	MĪTI	Fakti	MĪTI	Fakti
Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību.	✓ Jauktot alkohola dzeršanu ar citu veselīgu dzīvesveidu, tas palīdz uzlabot veselību. Tomēr, ja alkohola dzeršana ir pārāk liela, tā var kļūst par veselības problēmu.	Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību.	✓ Pēdējos desmitos, kas saistīti ar alkohola lietošanu, ir bijis daudz pozitīvu izmaiņu. Piemēram, alkohola dzeršana ir kļuvusi mazāk populāra, un tas ir palīdzējis samazināt veselības problēmas.	Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību.	✓ Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību, ja tas tiek lietots mērenā daudzumā. Tomēr, ja alkohola dzeršana ir pārāk liela, tā var kļūst par veselības problēmu.
Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību.	✓ Jauktot alkohola dzeršanu ar citu veselīgu dzīvesveidu, tas palīdz uzlabot veselību. Tomēr, ja alkohola dzeršana ir pārāk liela, tā var kļūst par veselības problēmu.	Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību.	✓ Pēdējos desmitos, kas saistīti ar alkohola lietošanu, ir bijis daudz pozitīvu izmaiņu. Piemēram, alkohola dzeršana ir kļuvusi mazāk populāra, un tas ir palīdzējis samazināt veselības problēmas.	Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību.	✓ Alkoholam ir pozitīva ietekme uz veselību, ja tas tiek lietots mērenā daudzumā. Tomēr, ja alkohola dzeršana ir pārāk liela, tā var kļūst par veselības problēmu.

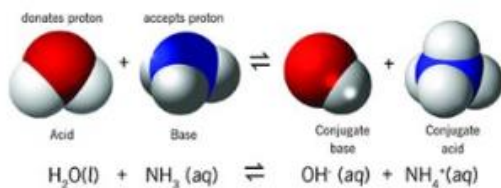
Slimību profilakses un
kontroles centrs

Profesors Dzintars Mozgis žurnālā "Latvijas ārsts"

***Nav tāda alkohola lietošanas
līmeņa, kurš būtu drošs
veselībai, jeb brīnumu gaidot,
2023. gada februāris***

1	Cilvēcība pāri visam Liga Mengelsone	27	Vai ārstiem nepieciešami zāļu paraugi? Inta Saprovska, Angelika Krūmiņa	56	Magnijs (Mg^{2+}) Aina Kriviņa
8	Latvijas laboratorās medicīnas joma Covid-19 kontekstā Jeļena Storoženko, Dagnija Butāne, Stella Lapiņa	30	Ārējās auss ejas iekaisums Ligita Kupica	64	Bērnu un pusaudžu resursu centrs (PRC): nāc iekšā! Liene Dambiņa, Romija Krēziņa
16	Plaušu vēža profilakse un skrīnings Jeļizaveta Kuzmina, Anastasija Bistrova, Iļze Priedīte	34	Parasports – pacienta iespēja Sandra Rozenštoka, Liene Apine	65	Bālinta grupas Romāns Beskrovnijs, Lana Šišlo
22	LU pētnieki un uzņēmums "Gradient" piedāvā inovatīvus risinājumus vēža pacientiem pēc-ārstēšanas periodā Amanda Boka	38	Vai sievietes sirds ir citāda? Iveta Mintāle	69	Nav tāda alkohola lietošanas līmeņa, kas būtu drošs veselībai, jeb brīnumu gaidot Dzintars Mozgis
23	21. gadsimta imūnterapijas pieeja audzēju ārstēšanā – CAR-T šūnas Una Riekstiņa, Vadims Parfejevs, Karina Goluba	42	Sirds anatomija vairākus gadus pēc ārsta diploma iegūšanas Pirmā daļa. Sirds anatomija no elektrofizioloģijas skatpunkta Kaspars Kupics, Andrejs Ērglis	72	Aplama iekšājo orgānu darbošanās Anatolijs Daniļāns
		50	Elektrokardiogrāfija un jonu līdzsvara izsaukto izmaiņu pazīmes kā diagnostikas iespējas Oskars Kalējs	73	Medicīna kā māksla un mākslas medicīna jeb Kultūras ministrijā integrēta veselības politika Pēteris Apinis

Šogad aprit simts gadu skābju-bāzu teorijai, ko mēs mēdzam saukt par Brønsted – Larija teoriju. 1923. gadā dažu mēnešu laikā viens pēc otra dāņu fiziķis un ķīmiķis Johanness Nikolauss Brønsted (Johannes Nicolaus Brønsted, 1879.–1947.) un angļu fiziķiķis ķīmijas profesors Tomass Martins Larijs (Thomas Martin Lowry, 1874.–1936.) publicēja būtībā vienu un to pašu teoriju par skābju un bāzu uzvedību. Tā kā viņi nonāca pie saviem secinājumiem neatkarīgi viens no otra, teorijas nosaukumā allaž tiek lietoti abu autoru vārdi. Johanness Nikolauss Brønsted lielāko mūža daļu strādāja par ķīmijas profesoru Kopenhāģenas universitātē. Viņa darbi galvenokārt bija veltīti elektrolītiem, reakciju kinētikai un termodinamikai, tomēr mūsdienās viņš galvenokārt ir pazīstams ar teoriju par skābēm un bāzēm. Savus pētījumus viņš balstīja uz zviedru zinātnieka Svantes Arrēniusa darbiem (Svante Arrēniuss ir Nobela prēmijas laureāts, kurš 1885. gadā strādāja Rīgā un kopā ar Vilhelmu Ostvaldu radīja jonu teorijas pamatprincipus). Tomass Martins Larijs bija ķīmijas profesors "Guy's Hospital Medical school", bet no 1920. gada – fiziķiķis ķīmijas profesors Londonas universitātē.

Avots: Latvijas Ārstu biedrības mājaslapa

<https://www.arstubiedriba.lv/category/latvijas-arsts-numuri/>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Kopsavilkums

- ❑ Latvijā ir visaugstākais reģistrētā alkohola patēriņš Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas valstu vidū
- ❑ Latvijas iedzīvotājiem raksturīgs riskants alkohola lietošanas modelis un 13.1% iedzīvotāju pēc pētījuma datiem pēdējā gada laikā konstatēti alkohola lietošanas traucējumi
- ❑ 2021.gadā ir palielinājusies mirstība no saslimšanām, kas tieši saistītas ar alkohola lietošanu
- ❑ Tieši un daļēji ar alkohola lietošanu saistītās mirstības īpatsvars ir 6.9% kopējās mirstības struktūrā
- ❑ Augsts ir potenciāli zaudēto mūža gadu īpatsvars, it īpaši ar alkoholu tieši saistīto nāves cēloņu grupā